neizmjerno čiste vibracije, upravo kanonske, potpuno sposobne da zahvati i prenese njegovo nervno-osjetilno iskustvo, profinjeno u paklenskom žaru izrazito velegradske i velikosvjetske patnje (Frantisek Ks, Salda). Beudelaire je »živi Baudelaire« (Hergešić), on je »pjesnik profinjene surovosti« (Pavletić), itd. U čemu je specifičnost Benjaminovih određenja i njegove interpretacije?

Evidentan je Benjaminov doprinos onoj vrsti znanstvenog istraživanja koje bi se moglo odrediti sociologijom velegrada. Benjaminove analize Pariza i XIX stoljeća briljantan su doprinos tog zaljubljenika francuske književnosti i čovjeka osuđenog na prijestolnicu XIX stoljeća – Pariz. Estetička misao, pak, baštini finoću pristupa društvenim fenomenima, historijski opredjeljenu, literaturno iskazanu, i to ne u smislu loših pokušaja lijepa kazivanja koja nužno bivaju anakroničnim, nego u onom bitnom: književnom iznalaženju istine onako kako je otkriva velika literatura. Na ono što je možda najvažnije: Benjamin svojim mišljenjem ukazuje na nužnost većeg posredovanja između egzaktnog, općeg, filozofijskog pojma i realiteta, i to ukazuje na način koji neće biti zaboravljen. »Logika i mašta« u njegovu mišljenju ulaze u medij produktivnog prožimanja. U tom smislu se javlja i njegovo određenje iskustva, okrenuto empirijsko-socijalno-sociološkoj ravni kao ravni na kojoj mišljenje može reći nešto živo.

---

1 Tekst **»Iskustvo i tehnika«** dio je cjeline ISKUSTVO ESTETIČKE MISLI WALTERA BENJAMINA iz koje je do sada objavljeno »Benjamin – Proust« (Proustov nagovještaj Benjamina ili Benjaminova interpretacija Prousta), **Kulturni radnik,** br 3 1984 »Benjamin – Kafka«, **Kulturni radnik, br. 1, 1985; »Benjaminovo shvaćanje jezika«, Republika,** br 5 1985 Za razumijevanje Benjaminove interpretacije Baudelairea, a onda i razumijevanje teze o destrukciji iskustva, treba uzeti u razmatranje šest tekstualnih cjelina Prije svega, to je »Das pasagen-Werk«, djelo sačinjeno od mnoštva razmišljanja, navoda i skica. Riječ je o materijalu kojeg je Benjamin pripremao od 1927 godine sve do svoje smrti, a koje je štampano u petom tomu Suhrkampovih sabranih djela Iz materijala »Das pasagen-Werka« Benjamin 1935 godine »filtrira« kratak, ali značajan tekst »Paris, die Hauptstadt des XIX Jahrhunderst«. To je tekst koji leži u osnovi svim kasnijim bavljenjima Baudelaireom Misli će se dorađivati, oblici tekstova će se mijenjati, ali će osnova ideje ostati Godine 1938 Benjamin piše ambiciozniji rad namijenjem časopisu za socijalno istraživanje »Das Paris des second Empire bei Baudelaire« Tekst u ovom obliku, međutim, nije prihvaćen Redigiranjem ovog teksta, između veljače i lipnja 1938 godine, nastaje centralni dovršeni rad o Baudelaireu »Uber einige Motive bei Baudelaire« – »Notes sur les tableaux parisiens de Baudelaire« predstavlja prijevod nekih motiva teksta »Das Paris « na francuski, a »Zentralpark«, nazvan po djelu New Yorka u kojem je Benjamin trebao stanovati, sačinjen je od zasebnih pasaža nastalih između travnja 1938 i veljače 1938 godine Iz analize posvećenih Benjaminovoj interpretaciji Baudelairea, izdvajamo za ovu priliku dio koji se bavi problematiziranjem odnosa tehnike i iskustva

2 G W F. Hegel, **Estetika I,** Beogrd str 104

3 Na tu spregu umjetničkog oblika i društvene zbilje upućuje i Heinz Paetzold, **Neomarksistiche Asthetik I,** str. 138

4 W Benjamin, **»Eseji«,** str 181

5 Isto, str 115

(Vidi i »Misaona avantura Waltera Benjamina«, **Polja** br 272/273 str 392)

6 To mjesto glasi »Pojmom tehnika imenovao sam onaj pojam koji književne proizvode čini pristupačnim neposrednoj društvenoj, dakle materijalističkoj analizi Pojam tehnika istovremeno predstavlja dijalektičku polaznu tačku sa koje se može prevazići jalovo suprotstavljanje oblika i sadržine Osim toga, ovaj pojam tehnike pokazuje nam kako treba pravilno odrediti odnos između tendencije i kvaliteta

Christoph Mering u **Der Intellektuelle als Revolutionar** navodi ovo mjesto u kontekstu revolucionarnog fundiranja intelektualnog praksisa, shvaćajući tehniku kao posredovanje materijalne i duhovne produkcije Vidi str 52 WFV, Munchen, 1979

7 Među ostalim i Jameson s pravom primjećuje da Freudovu ideju o svijesti kao obrani organizma od okoline Benjamin podiže na višu razinu »U Banjaminovim rukama ta ideja postaje oruđe istorijskog opisivanja, način da se pokaže kako u modernom društvu, možda zbog sve većeg broja različitih udara kojima je organizam danas podvrgnut, ti obrambeni mehanizmi nisu više lični izmedu svesti i njenih objekata danas se isprečio čitav niz mehaničkih zamena, koje nas možda štite, ali nas istovremeno lišavaju svake mogućnosti da asimilujemo ono što nam se dešava ili da preobrazimo naše osete u neko istinski lično iskustvo « (Frederik Džejmson, **»Marksizam i forma«,** Beograd 1974 str 76)

8 Mogućnost nepsihologističkog određenja utjecaja šokova leži u Benjaminovom razlikovanju iskustava i doživljaja Pojašnjava Jan Bruck »Ali dok mehanizmi represije talože ne oslobađajući funkcije svesti ili voljne memorije, kako je ovde opisana, jeste da spreči spoljašnje nadražaje i šokove da postanu traumatična Erfahrung, da ne ostave za sobom obrise memorije, time što će ih preobratiti u kratkovečne, svesne doživljaje – Erlebnis

(Ovde Benjamin upotrebljava dva različita značenja reči »iskustvo« na nemačkom, dok u engleskom jeziku ne postoje odgovarajući izrazi Erfahrung predstavlja kompletnost i kontinuitet, sjedinjeno iskustvo stvarnosti, koje nosi u sebi širenje znanja i mudrosti, u ovom smislu, kaže se da stariji ljudi imaju »iskustvo«. Za razliku od toga, Erlebnis je atomizirano i izolovano iskustvo, stvarnost proživljena u različitim i isprekidanim momentima koji ne sačinjavaju bilo kakvu koheziju ili kontinuitet »)

(Jan Bruk, »Beket, Benjamin i moderna kriza u komunikaciji«, **Dalje,** Sarajevo 1983 br 5/6, str 50)

9 »Rat je kao što je istakao Benjamin, u krilu kapitalizma jedina mogućnos da se proizvodne snage koje su razvijene unutar ovog društva, u izvesnom smislu potpuno realizuju unutar tog društva i bez njegovog raspadanja Puno učešće razvijenih proizvodnih snaga, unutar kapitalizma, može se realizovati samo u obliku rata «

(Volfgang Fric Hauq, **Kritika robne estetike, Beograd SSO Srbije,** 1981, str 120)

10 W Benjamin, **Eseji** str 123/124

11 **Isto,** str. 100

12 W Benjamin, **Gesammelte Schriften II,** knjiga 5, str 743, Suhrkamp, 1980

13 H M. Enzesberger, **Nemačka, Nemačka između ostalog,** Beograd 1980, str 11

14 **Isto** str. 131/132

15 Vidi Martin Heidegger **Mišljenje i pevanje,** Beograd 1982, naročito interpretaciju Holderlina

16 Kada se već pominje Heidegger navodimo jednu odrednicu Suzan Sontag Ona kaže Benjaminova naklonost prema ironičnom i samosvesnom otuđila je od većeg dela novije nemačke kulture osećao je odvratnost prema Vagneru, prezirao Heideggera i frenetične avangardne pokrete kao što je ekspresionizam.«

(S. Sontag **Bolest, kao metafora** Beograd, 1983, str 137)

17 H. Lefebvre, **Što je modernost«,** Zbornik RIZ

18 W Benjamin, **Eseji,** str 30

19 **Isto,** str 33

20 G W F. Hegel, **Fenomenologija duha,** Zagreb 1955, str 23

21 **Isto,** str 52

22 Roger Bastide, **Umjetnost i društvo,** Zagreb 1981, 93-102

23 W Benjamin, **Eseji,** str 178

Akrokorint

TONČI PETRASOV MAROVIĆ

U sobu ulazim
ništa mi se ne da
na stolu mi večer počiva
unišla s mora kroz balkon otvoren
palim lampu od 25 W ne veću ni jaču
jedva se vidi ali vidi se
i stol već diše – spominjem se Akrokorinta
tone-i-tone sunčeve svjetlosti ujutro oko 9h
pritišću oči, cvjetove u travi
koju je kraj rujna osušio
onih 7 stupova Apolonova hrama
stakla autobusa što se zaustavio na pet minuta
da bacim pogled na Korint i uočim što se da
vidim tvrđavu, zidine jedva različne od blijeda
vrha brda i blijeda neba prijepodnevna
gledam padinu, stabla maslina i smokava
suhonjav rogač mirisave sjene
pod koju se magarac zavukao
dječarac leži pod magarcem u sjeni sjene i pjevuši
penjem se u mislima i pjevušenju tog dječarca
pred ustima mi grozd bijela grožđa
stihovi Eshilovi što ih Klitemnestra govori
Agamemnona obmanjujući sagom grimiznim
rukom ispruženom vabeći ga kao ovcu
lahorom Dionizovim što kroz grozd prolazi
dovršavajući vino u njemu dobrodošlicom doma
sjenom Kasandrinom koju je sjekira nakostrušila
poput leda mačke stoji Akrokorint ponad Korinta
nazire se more Zaljeva
snatrim umiti se snatrim popet se umiven
držeći se magaretu za rep
obići tvrđave kutak svaki
tone-i-tone sunčeve svjetlosti podnijeti na duši
pasti u hlad zida pisati po prašini pridrijemati malo
sići u suton večerati u Korintu
zanoćiti se zvijezdama nad glavom
počivati u mraku nebeskom, ne ljudskom
dok tijelo neko među grozdovima diše
u vina ugrađeno vina buduća i prošla
koja nitko od nas pio nije
niti pit će ih a bit će
s Orestom Erinijama
trajnije od tvrđava
dići ruke
dići ruke od svega što nismo
dići ruke kao dijete koje plače da ga digneš
prigriš
poneseš